

INSPIRATION

TIL UNDERVISNING PÅ MUSEER

Af Trine Hyllested ph.d., lektor, Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling i Jelling.

University College Lillebælt

Formål

Formålet med denne bibliografi er at samle tekster fra universiteter, faglige organisationer og tidsskrifter skrevet på dansk, norsk eller svensk om museumsundervisning fra 2000-februar 2015. Der er medtaget enkelte tekster skrevet af nordiske forfattere på engelsk. Teksterne er registreret ud fra, hvad der er skrevet om begrebet museumsundervisning og beslægtede emner, se afsnittet om definition. Formålet med bibliografien er indsamling af viden og formidling af viden, som kan give overblik, inspirere og udvikle museumsundervisning og undersøgelser af museumsundervisning i Danmark. Oversigten er en nordisk delmængde af en større litteratursøgning, der også omfatter fremmedsproget litteratur.

Målgruppe

Denne tekst og bibliografien er målrettet museumsansatte, lærere i alle skoleformer, pædagoger, lærerstuderende, pædagogstuderende, universitets-studerende og andre interesserede.

Definition

Her forstås begrebet ”museumsundervisning” som den type af formidling og undervisning til daginstitutioner, grundskoleuddannelse, ungdomsuddannelse, efter-og videreuddannelse for lærere og pædagoger, hvor den, der vil undervise, bruger museet som et læremiddel. Med det menes, at underviseren bruger museet eller genstande fra museet som et middel til at undervise, hvor intentionen er at eleverne skal lære. Undervisningen kan også foregå på science – centre, zoologiske haver og andre eksterne formidlingsinstitutioner. Der er især fokuseret på formidling og undervisning, der bruges til at kvalificere arbejdet med de lovbestemte krav til uddannelse og pædagogisk arbejde. F.eks. Læreplaner for daginstitutioner, Forenklede Fælles Mål for grundskolen, bekendtgørelser for ungdomsuddannelser m.m.. Det anerkendes, at museerne kan bruges til at kvalificere meget andet, men i denne søgning er det især opfyldelsen af de formelle krav, der er fokuseret på. Det kan være formidling og undervisning på selve museet eller undervisning, hvor museets formidlingsansvarlige selv tager ud til skolerne og institutioner. Endelig kan det være undervisning, hvor f.eks. digitalt materiale fra museet anvendes til at kvalificere det faglige udbytte af formålet med undervisningen.

Metode

Der er søgt med søgeord på landenes sprog, f.eks.: ”museumsundervisning, museumsdidaktik, museipædagogik, undervisning, skole, musea, museum, school, teach”. Søgningen er tidsmæssigt afgrænset til udgivelser fra januar 2000 til februar 2015.

De databaser, der er søgt på er Google Scholar, Google, Den danske Forskningsdatabase, Bibliotek.dk, Academic Search Premier, Norart, Idunn, Libris.kb.se og ERIC.

Den korte omtale er lavet ud fra i hvertfald resumeet.

Der er medtaget følgende typer af tekster:

- Ph.d.afhandlinger, master- og kandidatafhandlinger fra universiteter i Norden
- Rapporter, konferencerapporter og oversigter fra offentlige institutioner og foreninger
- Fagbøger og antologier til inspiration for undervisere
- Forskningsartikler og populærvideenskabelige artikler

Ved fundet af nogle kilder har det i nogle tilfælde ledt til andre kilder, der også kunne opfylde formålet. Litteraturlisterne i Mette Boritz's ph.d. (2011) og Sally Thorhauges ph.d.(2014) har suppleret søgningen.

Det er muligt at finde mange af teksterne på google, ellers kan de bestilles fra biblioteket.

OBS: Hvis du har flere litteraturopgivelser, der kunne optages på denne liste eller forslag til rettelser, er du meget velkommen til at sende mig en litteraturhenvielse og en begrundelse. Jeg vil så opdatere bibliografien på et tidspunkt.

Venlig Hilsen

Trine Hyllested

Kontakt tehy@ucl.dk.

Øversigt over tekster om museumsundervisning fra jan 2000 - feb 2015

Adriansen, I., & Hyllested, T. (2011). Museumsundervisningens historie. *Unge Pædagoger*, 2011(1), 8-16.

En indledende artikel i temanummeret "Museumsdidaktik" fra Unge Pædagoger 1/2011. Artiklen sætter begrebet museumsundervisning ind i en historisk sammenhæng og diskuterer muligheder og udfordringer ved museumsundervisning for lærere og museumsundervisere.

Andersen, V. L. (2014). In Brovall Villumsen S., Rugaard D. J. and Sattrup L. (Eds.), *Rum for medborgerskab*. Kbh.: Statens Museum for Kunst.

Artikel i en antologi om medborgerskab. Kompetenceudvikling gennem deltagelse i praksisfællesskaber. Dannelse er en individuel proces, der foregår i et dynamisk fællesskab, hvor man overskrider sig selv og finder sig selv i forhold til hinanden. Kulturen den underliggende drivkraft.

Andreasen, L. B. (2008). Når unge kommer til orde på museer- et forskningsprojekt om brugerinddragelse i museumsformidling. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Forskningsprojektet "Når unge kommer til orde - forskning i brugerinddragelse i museumsformidlingen" blev gennemført i forbindelse med et undervisningsforløb "Nye ord til Thorvaldsen" på Thorvaldsens Museum, hvor elever fra en række gymnasie- og HF-klasser i foråret 2008 arbejdede i værksteder med Thorvaldsens skulpturer.

Anduin, F. P. (2011). Dette er ikke 1800-tallet: Levende museum på Hjerl Hede, Den Gamle By i Århus og Den Fynske Landsby. Roskilde Universitet.

Kandidatopgaven undersøger, hvordan levendegørelse af historie på tre frilandsmuseer fungerer. Den problematiserer, om denne levendegørelse kan "tivolisere" formidlingen for målgruppen.

Aronsson, P., Gerrevall, P., & Sandström, E. (2000). *Att resa i tiden: Mål och medel i mötet mellan museum, skola och elever*. Växjö: Centrum för Kulturforskning, Växjö Universitet.

Et pilotstudie af folkeskoleundervisning, som Kalmar Läns Museum gennem årtier har arbejdet med. Det undersøger med forskellige kvalitative metoder den komplekse læreproces som historisk rollespilsundervisning er samt rejser spørgsmål, som kan inspirere til fortsat udvikling og forskning.

Aronsson, P., & Sandström, E. (Eds.). (2002). *Konsten att lära och viljan att uppleva: Historiebruk och upplevelsepedagogik vid Foteviken, Medeltidsveckan och Jämtli*. Växjö: Centrum för Kulturforskning, Växjö Universitet.

En forskningsantologi om levendegørelse af historie, tidsrejser og rollespil skrevet af forskere og historikere/formidlere fra Jämtli Historieland, Medeltidsveckan på Gotland och Fotevikens Museum. Undersøgelse af forskellige typer af museumspraksis.

Arvidsson, K. (2007). Skolbarn på museum i 2000-talets början. *Fynd / tidskrift för Göteborgs Stadsmuseum och Fornminnesföreningen i Göteborg*.

Kort artikel fra et museumstidsskrift om deres konkrete arbejde med skolebørn om arkæologi og historie.

Bachmann-Stockmarr, J. P., & Hylling-Meyer Zebitz, C. (2008). Et nationalmusealt dilemma: Inkluderende formidling af kulturel diversitet: En kontekstuel intentions-og indholdsanalyse af Nationalmuseets permanente udstilling: Danmarkshistorier 1660-2000. Roskilde Universitet.

En kandidatopgave, der analyserer formål og intentioner i udstillingen. Opgaven undersøger, diskuterer og udfordrer anvendelsen af begrebet interkulturel pædagogik i udstillingen.

Berger, Å. (2008). Vem begravde den som dog sist?: Eller vad ska en arkeolog vara bra för? *Uppdrag arkeologi*.

En artikel fra et tidsskrift om arkæologiske fund i Stockholm. Artiklen diskuterer undervisning om arkæologi til skolebørn.

Bjerre, P. (2010). På tværs: En undersøgelse af museologiens didaktiske potentiale som undervisningsforløb i gymnasiets almen studieforberedelse. København Universitet.

Kandidatopgaven undersøger undervisning med udgangspunkt i Interface-Projektet. Didaktiske undervisnings- og læringspotentialer i et tværinstitutionelt samarbejde mellem gymnasiet og museet. Desuden belyses opfyldelse af ministerielle forskrifter i henhold til faget "almen studieforberedelse".

Bødskov, J., & Skovgaard, M. L. (2009). Med skoleelever på museum. (Roskilde Universitet).

Kandidatopgaven undersøger, hvad skoleelever oplever på kulturhistoriske museer. Den stiller skarpt på, hvordan elever bruger museer og hvilken betydning museerne har for elevernes anvendelse af historie. Det undersøges om museerne udvikler og udfordrer elevernes refleksion over historie.

Bøje, J. D., - Johansen, T. G., - Kampmann, J., & - Larsen, K. (2005). *At lære med samtidskunst: Evaluering af projekt samtidskunst og unge*. Roskilde: Egmont Fonden; Institut for Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet.

En evaluering og forskningsrapport, der undersøger et fire-årigt pædagogisk formidlings projekt. Deltagerne var klasser i det almene gymnasium og deres lærere, der arbejdede på fire forskellige kunstinstitutioner med kreativitet og æstetiske læreprocesser.

Borgen, J., S. (2003). Den kulturelle skolesekken, udfordringer og kompetansebehov. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*.

En artikel, der analyserer forskelle mellem kunst-/ kulturformidlingsfeltet og uddannelsesfeltet samt diskuterer, hvordan man kunne skabe fælles kompetenceudvikling, viden og forskning på den fælles udfordring: Den kulturelle skolesæk.

Boritz Petersen, M. (2012). Museumsdidaktik - et kulturanalytisk studie af undervisningen på danske kulturhistoriske museer. Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet.

En ph.d.afhandling med afsæt i et kulturanalytisk og didaktisk perspektiv på undervisningen og den undervisningspraksis, som finder sted på de kulturhistoriske museer. Det undersøges, hvad der kendetegner undervisningen, hvordan den har ændret sig over tid, samt undervisningens intention.

Boritz, M. (2009). Museer og historieundervisning: Genstande, udstillinger og digitale ressourcer; *Historiedidaktik* (Wiben, Peter ed., pp. 101-114) Columbus.

Kapitel i en undervisningsantologi til gymnasiet om, hvordan undervisningen på museer kan støtte og supplere den mere traditionelle gymnasieundervisning.

Boritz, M. (2014). Pædagogisk Scenografi: Om brug og indretning af museernes undervisningslokaler. *Nordisk Museologi*, 2014(1), 72-84.

En artikel om de pædagogiske intentioner på museerne i relation til indretningen og forvaltningen af de fysiske rum. Med afsætning i en diskussion om brugen og indretningen af museernes undervisningslokaler bliver der set på, hvad det er rum kan og gør i en undervisningssituation.

Breivik, J., & Christophersen, C. (2012). Den kulturelle skolesekken-et utredningsnotat. Stein Rokkan Centre for Social Studies.

Notatet er skrevet efter anmodning til den norske "Kulturutredningen 2014". Formålet har været at redegøre for tidligere og igangværende forsknings- og udviklingsprojekter vedrørende den kulturelle skolesæk samt drøfte styrker og svagheder ved ordningen i lyset af denne redegørelse.

Brudalen-Adriansen, R. (2013). Spill, læring, museum: Læringsmuseum, spillmuseum, museumslæringspill. *Museumsnytt*, 9-10: ill., port.

En kronik i det norske blad Museumsnytt. Kronikken diskuterer, hvordan spil kan bruges til at opfylde et formål om at lære og få færdigheder og om spil kan bruges på museer.

Cassel, M. (2001). Museipædagogik : Konsten att visa en utställning. Lund: Studentlitteratur.

Forfatteren til denne svenske bog fortæller om museumspædagogens arbejde som formidler mellem udstillingen og de besøgende. Bogen diskuterer, hvordan man kan anvende kropssprog, udklædning, rollespil, fantasi og evne til at indleve sig, når man skal fange elevers og andet publikums interesse.

Christensen, L. H. (2010). Miniaturemuseet : Udstillingen som metakognitivt læringsrum *Nordisk Museologi*, 2010(1), 64-77.

Med denne artikel i nordisk museologi argumenterer forfatteren for en æstetisk og praktisk undervisning. Hun beskriver en metode fra Københavns Universitet til at lære ved at udvikle miniudstillinger og dermed fremme intensiv refleksion over det valgte stof.

Christensen, L. H. (2012). Anmeldelse af tidsskriftet UP-Unge Pædagoger, tema: Museumsdidaktik : Nr. 1, 2011. Redaktionel tilrettelæggelse: Connie Stendal Rasmussen med gæsteredaktør Trine Hyllested. *Nordisk Museologi*, (2012)1, 92-97.

Anmeldelse af temanummeret "Museumsdidaktik" Unge Pædagoger 2011. Anmeldelsen karakteriserer temanummeret som et udtryk for en curriculumtænkning, som museerne måske ikke skal være en del af.

Damgård, C. B., Bigandt, S., Jørgensen, H., Nørskov, V., & Larsen, A. H. (2011). *Unge museumsbrug - resultater af en målgruppeundersøgelse for Kulturstyrelsen* No. 24)

En undersøgelse lavet af Damvad og Center for Museologi på Århus Universitet, der forsøger at bidrage til en professionalisering af formidlingen til unge ved at indhente viden om, hvad der begrunder de unges valg og fravalg af museerne. Den belyser unges museumserfaring, deres kendskab og brug af museer lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

Davidsson, E. (2008). *Different Images of Science: A study of how science is constituted in exhibitions*. Lärarutbildningen, Malmö Högskola ; Swedish National Graduate School in Science and Technology Education, Linköping University).

Ph.d. afhandlingen er en undersøgelse af, hvordan naturvidenskab fremstilles i forskellige udstillinger og hvad det betyder for de besøgendes læring og oplevelse. Afhandlingen består af et sammendrag af forskningsartikler og afsluttes af med en model til at opbygge og evaluere udstillinger.

Dollerup, J. C. (2011). Sprog på museet. *Danske Museer*, 24(1), 16-18.

En artikel om sprogundervisning og dermed kulturundervisning på museer. Artiklen fortæller om deltageres diskussion af, hvad det vil sige at høre til i en bestemt kultur.

Dysthe, O., Bernhardt, N., & Esbjørn, L. (2012). *Dialogbaseret undervisning : Kunstmuseet som læringsrum*. Kbh.: Skoletjenesten; Unge Pædagoger.

Bogen handler om, hvordan dialogbaseret undervisning kan forløbe i praksis og om de udfordringer og muligheder, som dialogbaseret undervisning bærer med sig. Med udgangspunkt i syv museer beskrives syv undervisningsforløb, hvor børn og unge udfordres til nysgerrigt og kreativt at udforske temaer, udveksle synspunkter og udvikle nye tanker og idéer.

Egenfeldt-Nielsen, S., Bruun, J., Frederiksen, P. W., Mader, V., Kølle, V., & Herlev Nielsen, J. (2009). Spil om universet : Digitale og tværfaglige spil i museumsundervisning. *Nationalmuseets Arbejdsmark*, , 23-34.

Artiklen redegør for udviklingen af nogle digitale spil, som handler om 1500- og 1600-tallets naturvidenskab og de mennesker, der lagde fundamentet for den moderne naturvidenskab. På denne måde giver spillet en anden adgang til fortiden, end den som repræsenteres ved at læse om den.

Engen, J. (2013). Den kulturelle skolesekken - DKS. *Solør-Odal*, , 28-32 : ill. Udgiver Kvinnemuseet-Museene i Glåmdal

Et museumstidsskrift for norsk lokal historie og kultur i Solør-Odal beskriver, hvordan den kulturelle skolesæk kan tilgodeses på museet.

Eriksson, L., & Ljunggren, P. (2007). *Museipedagogen, lärandet och framtiden : Dokumentation av Föreningen för Undervisning I Svenska Museers (FUISM) konferens på Statens Historiska Museum 15.-16. oktober 2007.*

Konferencerapport fra diskussioner og workshops med korte artikler fra forelæsningsernes indhold med henblik på samtale og ideer om fremtidens museumspædagogik.

Ernehed, A., & Borgström, B. (2005). *Tidsresor och forskning: Skola och museum i pedagogiskt samarbete. Jämten .*

En tidsskriftartikel, som beskriver et skole-museumssamarbejde. Jämten er en litterær kalender for natur og folkeliv før og nu i Jämtland og Härjedalen.

Frithiof, E. (2013). *Kultur för alla : Funktionsmöjligheter i det museipedagogiska mötet.* Växjö: Institutionen för pedagogik, Linnéuniversitetet.

Projektrapport om det museumspædagogiske møde ud fra aspekter som funktion og tilgængelighed for alle befolkningsgrupper. Sammenskrivning af projekt: "Kultur og Museumspædagogik for alle" udarbejdet 2010-2012 i samarbejde med Linné universitetet.

Frøyland, M., & Langholm, G. (2010). Vellykket samarbeid mellom skole og museum. *Nordisk Museologi.*

Lærerne og museumsunderviserne udviklede et fælles system, som satte fokus på de studerendes læring. Samarbejde gennem hele undervisningsprocessen før, under og efter besøget har betydning.

Frøyland, M. & Langholm, G. (2009.), *Skole og museum bør samarbeide bedre. Nordisk Museologi*

Undersøgelsen afdækker læreres og museumsundervisere måde at sørge for, at museet bliver en arena for læring. Den bygger på interview med lærere og museumsundervisere.

Granlie, N. U. (2010). *Den digitale generation på museum.* Syddansk Universitet.

Et speciale i Webkommunikation med specialisering i kommunikation og læring. Den digitale generation stiller ikke blot spørgsmålstegn ved museernes autoritet og funktion, de forventer også at museerne er til stede på nettet og digitalt lægger op til demokratiske diskussioner, deltagerorienteret dialog m.m.

Grut, S. (2015). En omtolkad kultursatsning- museerna och skapande skola (red.) Jamtli Förlag.

En svensk projektrapport om et samarbejde mellem flere skoler og museer, der arbejder med at lære *om* og *gennem* kultur og kulturarv. Flere museer tydeliggør, hvordan deres pædagogiske arbejde støtter skolernes læreplaner.

Halle, T. (2012). En undervisningsafdeling bliver til. *Årbog / M/S Museet for Søfart*, 83-98.

En beskrivelse af arbejdet med opbyggelsen af en ny undervisningsafdeling. Ideer fra inspirationsbesøg i Danmark og i udlandet bruges opbygning og organisering af helt nye undervisningsforløb på Museet for Søfart. Den dialogbaserede undervisning er udgangspunktet.

Hasselrot, A. (2004). Pedagogen & penseldraget: Idébok till lärare, konstnärer och kulturinstitutioner om *det skapande samarbetets möjligheter*. [Skärhamn]: Nordiska Akvarellmuseet.

Bogen beskriver det arbejde som kunstnere og lærere i Møldal og Tjørn gennem tre år har arbejdet eksperimentelt med. Projekt er foregået på skolerne med Det Nordiske Akvarelmuseum som base. Metoder og arbejdsmodeller er givet videre i bogen.

Hjorth Christensen, L. (2012). Dansk på stedet: Skitse til en omgivelsesforankret læringsmetode. *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift Online*, 7(13)

Ud fra en konkret undervisnings- og udstillingscase på Københavns Universitet Amager undersøger artiklen, hvordan det nære fysiske miljø på uddannelsesstedet kan indgå som ressource i en konkret danskfaglig lærings sammenhæng.

Hovdhaugen, U. (2007). En profesjon vinner innpass: En studie av norske museumspedagogers refleksjoner slik de kommer til uttrykk i Pedimus 1976-2005. Universitetet i Oslo).

En kandidat/masteropgave, der analyserer de norske museumsunderviseres refleksioner over deres egen profession gennem fagbladet PEDIMUS. Med denne analyse beskriver forfatteren udviklingen i temaer og roller for professionen "museumsundervisere" og deres anseelse og stilling indenfor museumsvesnet.

Hyllested, T. (2012). Professionel kontakt mellem skoler og museer: Et tilbageblik på MUSKO- Museumsundervisning Syd. *Danske Museer*, 25(2), 22-23.

En artikel om et forsøgsprojekt, der skulle danne netværk for museumsundervisning i en region. Artiklen beskriver muligheder og udfordringer i netværksdannelsen.

Hyllested, T., & Stendal Rasmussen, C. (2011). *Museumsdidaktik*. København: Unge Pædagoger.

En række artikler i et dobbelt temanummer med fokus på museumsundervisningens mange muligheder og udfordringer. Der illustreres med konkrete undervisningseksempler og forløb. Der præsenteres forskellige evalueringsmetoder.

Hyllested, T. (2006). Museumsformidling for skolebørn-før, nu og i fremtiden. *Danske Museer*, 19(2)

Artikel om empiriske undersøgelser af undervisningen på en naturformidlingsinstitution 2002-2004. Diskussion af den professionelle undervisningsformidlings muligheder i fremtiden.

Hyllested, T. (2007). Når læreren tager skolen ud af skolen: En analyse af naturskolebesøg og andre ud af skolen aktiviteter med fokus på lærernes formål med at tage ud og deres interaktion med eleverne i forhold til at optimere betingelserne for elevernes læring. Danmarks Pædagogiske Universitetskole, Århus Universitet: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Ph.d.afhandling med fokus på forskning i konkrete læreprocesser udenfor skolen og lærerens betydning for disse. Lærernes erkendelsesmæssige baggrund, deres formål med at tage ud, og deres opfølgning af aktiviteten udenfor skolen havde betydning for elevernes læreprocesser.

Hyllested, T. (2007). Når skolen tages ud af skolen. *Mona*, 2007(4), 25-34.

Artikel om ph.d.forskning med fokus på de roller læreren optræder i, når skolen tages ud af skolen og det uformulerede magtforhold, der opstår mellem den professionelle formidler og læreren.

Hyllested, T. (2011). Kan uformelle læremiljøer bruges som læremidler i naturfag? *Unge Pædagoger*, 2011(4), 64-72.

Artikel om et udviklingsarbejde, der undersøger formidling og brug af på Danfoss Universe Oplevelsespark. Et læremiddel i naturfag er det, læreren gør til et læremiddel. Der er rigtig mange læremidler, der har mulighed for at skabe en naturfaglig læreproces, både bøger, eksperimenter, digitale ressourcer og eksterne læremiljøer. Det kommer an på, hvordan læreren bruger dem.

Hyllested, T., & Hansen, F. S. (2005). Når læreren tager skolen ud af skolen: -en undersøgelse af, hvordan lærere bruger en naturskole i deres undervisning. *Naturvejledernyt* 2005 vol 14,4.

Artikel om brug af en naturskole i Hvidovre Kommune og en diskussion af, hvordan naturskolen kan møde de ca. 50% af lærerne, der hverken forbereder eller efterbearbejder besøget på naturskolen.

Hyllested, T., & Stendal Rasmussen, C. (Eds.)(2013). *Skolen i virkeligheden: Omgivelserne som læremiddel*. Kbh.: UP - Unge Pædagoger.

Redigeret antologi om brug af omgivelserne som læremiddel. 15 eksempler på forskellige typer af fysiske rammer, der kan bruges som læremidler fra museer, naturområder over besøg af foreninger til udlandsrejser.

Illeris, H. (2004). Det pædagogiske forhold som performance: Ritualer og performative positioner i formidling af kunst på museer; pædagogisk antropologi. In J. m. f. Krejsler (Ed.), *Pædagogisk antropologi - et fag i tilblivelse*. Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

Bogkapitel i antologi. Kapitlet belyser undervisning på kunstmuseer og sætter fokus på den professionelle formidling på museet som en metode.

Illeris, H. (2010). Kunstpædagogisk teori og praksis i et didaktisk perspektiv. *Nordisk Museologi*, -49.

Oversigtsartikel over forskellige pædagogiske tilgange til undervisningen på kunstmuseer. For eksempel æstetiske, kognitive, dannelsesorienterede og sociologiske perspektiver.

Insulander, E. (2010). *Tinget, rummet, besökaren: Om meningsskapande på museum*. Stockholm: Institutionen för Didaktik och Pedagogiskt Arbete, Stockholms Universitet.

Ph.d.afhandling om museumsrammernes betydning ud fra et designorienteret og multimodalt perspektiv. Der undersøges, hvordan museumsbesøgende engagerer sig i en udstilling og hvordan opbygningen af udstillingen med forskellige typer af medier har betydning for den besøgende.

Jacobsen, T. D. (2011). Museumsundervisning: Et møde mellem skole og kunstmuseum. København:

Kandidatopgave fra Københavns Universitet om undervisningen på kunstmuseer.

Johansson, R., & Berggren, L. (Eds.)(2006). *Levande läromedel: [antologi]*. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö Högskola.

Baseret på konkrete erfaringer fra kurset "levende læremidler" på Malmø Højskole præsenteres forskellige udviklingsarbejder, hvor lærere har brugt levende læremidler i undervisningen f.eks. museer, arkiver, hembygdsforeninger og miljøer udenfor skolen.

Johnsen, K. og Lundgaard I. B. (2009.), *God praksis: Eksempler på museernes undervisning til grundskoler og ungdomsuddannelser* Kulturarvsstyrelsen.

En eksempelsamling med konkrete eksempler på museumsundervisning i Danmark.

Kulturstyrelsen (Ed.). (2013). *Børn, kunst og kultur i en hverdag, der duer- webantologi*. København: Kulturstyrelsen.

I denne antologi sætter forskere, kultureksperter, lærere, pædagoger og kunstnere fokus på kunst og kulturs betydning for børns udvikling. Bogen rummer desuden en lang række eksempler på konkrete aktiviteter, links og litteraturhenvisninger. Den ligger som elektronisk ressource fra Børnekulturens Netværk.

Lauridsen, P. L. (2007). *Kulturarvspædagogik i Midt – og Vestjylland*. Ringkøbing Skjern Museum.

Et forprojekt til udvikling af en egentlig kulturarvspædagogik. Projektet skaber fokus på de muligheder, der ligger i at bruge museerne, historiske værksteder og kulturmiljøer som ressourcer for undervisningen i skolen.

Levinsen, K., & Ørngreen, R. (2009). *Evalueringsrapport: E-museum: Evaluering af digitale undervisningsmaterialer*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

En forskningsrapport, der analyserer museernes elektroniske undervisningsmaterialer med baggrund i kravene til det oprindelige udbudsmateriale og pædagogisk didaktisk og it-relateret teori.

Lidén, A. (2002)(red.). *Temat i museipædagogik : Kursrapporter*. Stockholm: Lärarhögskolan, Institutionen för samhälle, kultur och lärande.

En samling af 10 kursusrapporter, der omhandler 15 svenske museer. Opgaverne er vurderet som 5 ECTS point i faget museumspædagogik ved Lærarhögskolan i Stockholm.

Lindqvist, G. (2000). *Historia som tema och gestaltning*. Lund: Studentlitteratur.

En bog om levendegørelse af historieundervisning gennem tematisering, fortælling eller rollespil i skolens og daginstitutionernes arbejde. Eksemplificeret ud fra et historisk tema om udvandring og indvandring.

Ljung, B. (2004). *Museipædagogik i Sverige: Pedagogiska perspektiv*. Stockholm: Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande.

En ph.d.afhandling med afsæt i John Deweys teorier. Den undersøger begrebet museumsundervisning og erfaringsdannelse. Erfaring forstås som en som en interaktiv udveksling mellem modtagere og omgivelser, der kan blive til undervisning, dannelse og læring.

Lundgaard, I. B., & Kulturarvsstyrelsen, D. (2009). *Museernes læringspotentialer: Kortlægning af museernes undervisningsaktiviteter til grundskoler og ungdomsuddannelser* Kulturarvsstyrelsen.

Sammendrag af en survey -undersøgelse af museernes undervisningsaktiviteter i Danmark. Afdækning af målgrupper, indsatsområder og samarbejde med det formelle skolevæsen.

Mortensen, A. K. (2012). *Museumsformidling i børnehøjde*. Roskilde Universitetscenter

Kandidatspecialeopgave fra Roskilde Universitetscenter der undersøger, hvordan museer kommunikerer og indgår i dialog med de elever, der er deres målgruppe. Opgaven tager udgangspunkt i Kulturministeriets vejledning til museer.

Mortensen, M. F. (2008). Kan opgaveark bygge bro mellem museum og skole? *MONA: Matematik Og Naturfagsdidaktik*, , 46-60.

En analyse af, hvordan arbejdsark på museer kan bruges til at fremme undervisning af læreplansorienterede temaer.

Mortensen, M. F. (2011). Hvorfor ta' skolen ud af skolen? *Danske Museer*, 24(5), 26-28.

Et referat fra en konference afholdt efteråret 2011 om museumsundervisning og samarbejdet med det formelle uddannelsessystem.

Mortensen, M., & Quistgaard, N. (2011). Hvordan kan man evaluere udbyttet af museumsbesøg? *Unge Pædagoger*, 2011(1), 63-70.

Artikel om undersøgelse af forskellige evalueringsmetoder til brug for udvikling af museumsundervisning. Forfatterne argumenterer for brugen af mange forskellige tilgange til dette at lære.

Murmann, M. (2009). Den gode historie som støtte for læring på museer. *MONA: Matematik Og Naturfagsdidaktik*, (3), 41-51.

Artikel om, hvordan man kan arbejde med historiefortælling som ramme for museumsundervisning og udstillingsopbygning.

Nielsen, M. K. L., & Slyngborg, M. (2013). Byrummets fortællinger: Inspirationer til læring i det urbane miljø; In T. Hyllested, & C. S. Rasmussen (Eds.), *Skolen i virkeligheden* (pp. 96-111) Forlaget Unge Pædagoger.

I dette kapitel i en større antologi om omgivelserne som læremiddel beskrives, hvordan byrummet med udgangspunkt i byvandringen kan udnyttes til læring og erkendelse.

Nordgren, E. (2001). *Museipædagogik för barn: En analys av Louisianas barnverksamhet*. Stockholm Universitet: Centrum för barnkulturforskning.

Kandidatopgave med en analyse af Louisianas aktiviteter for børn.

Petersen, I. (2001). Danmarks bronzealder: En undersøgelse af forbindelsen før og nu mellem den arkæologiske forsknings resultater og formidlingen af samme i skolernes historieundervisning og i museumsundervisningen på Nationalmuseet. København: Danmarks Pædagogiske Universitet.

Kandidatspecialeopgave fra studiet i Almen Pædagogik på Danmarks Pædagogiske Universitet.

Petri, A., Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse. Syddansk Universitet. (2012). *Historie- og museumsundervisning: En empirisk undersøgelse af historiefaget på Infrface*.

En fagdidaktisk analyse af fordele og ulemper for formidlingen af historiefaget, når det inddrages i et samarbejde mellem museer og ungdomsuddannelser i projekt Infrface.

Quistgaard, N., & Ingemann, B. (2010). Hvad er spørgsmålet?: Om at skabe et læringsrum i udstillingen. *Nordisk Museologi*,

En artikel om en undersøgelse af selve udstillingen, som et rum for læring. Strukturering af indholdet i udstillingen, som et redskab for undervisning.

Quistgaard, N. (2010). Autentiske spørgsmål kan skabe ægte engageret dialog på naturhistoriske museer. *MONA: Matematik Og Naturfagsdidaktik*, 2010(3), 49-76.

En artikel om en ph.d.afhandling, der undersøger dialogen mellem gymnasieelever, når de bruger museumsopstillinger.

Rokne, A.S. (2013). Museet som spelebrett. *Museumsnytt*, 11-12: ill.

En artikel om museumsformidling baseret på spil og spilteknologisk formidling.

Seligmann, T. (2014). *Praksismanual: Samarbejde mellem museer, læreruddannelser, skoler*. Roskilde, Museet for Samtidskunst i samarbejde med Skoletjenesten på Sjælland.

Bog, der beskriver og opsamler et udviklingsprojekt mellem læreruddannelser og museer. Konkrete ideer til aktiviteter og materialer.

Stald, L. J. (2009). Rollespillet i museumsformidlingen. *Danske Museer*, 22(5), 12-15.

Artiklen fremstiller, hvordan rollespil kan bruges som en del af museumsformidling.

Stald, L. J., & Lauridsen, K. (2013). Kun et klik fra en god diskussion: -teknologi som formidlingsredskab. *Danske Museer*, 26(2), 21-21.

En beskrivelse af, hvordan elever med et simpelt elektronisk redskab kan deltage i en demokratisk afstemning og hurtigt bruge resultatet til at diskutere.

Stuedahl, D., Frøyland, M., & Eikeland, I. (2014). Expand - research in Norwegian science centers. *Nordisk Museologi*, 2014(1), 85-94.

Artiklen beskriver forskning i, hvordan sciencecentre kan vække interesse, engagere og give lyst til at lære naturfag, og hvordan aktionsforskning på centrene kan være med til at udvikle undervisningen på centrene.

Svabo, C. (2011). Børns medierede museumsbesøg. *Unge Pædagoger*, 2011(1), 78-84.

Artiklen sætter fokus på bærbare teknologiers rolle i museumsundervisning i et multimedieret og mediekonvergent lærings- og oplevelsesrum på museet.

Swedberg, E. (2004). Kulturarvet bra för identiteten: Förbättrat historiemedvetande när gymnasieelever lär sig söka lokal industrihistoria : [ett samverkansprojekt mellan Jönköpings Läns Museum och länets gymnasieskola]. Jönköping: Jönköpings Läns Museum.

En bog om et samarbejde mellem Jønkbøbing Lens Museum og det lokale gymnasium.

Thorhauge, S. (2014). Interface learning - new goals for museum and upper secondary school collaboration. Department of Aesthetics and Communication, Aarhus University and Danish Industrial Museum.

Ph.d.afhandling om kulturhistoriske museer som læringsmiljø -nytænkning af museernes formidlingspraksis i forhold til gymnasieskolen med evaluering, diskussion og perspektivering af intrface-projektet.

Thorhauge, S. (2011). Det er mere levende på museet: En gymnasieklasse på museum. *Unge Pædagoger*, 1, 47-57.

Artikel om, hvordan samarbejde mellem museer og gymnasier kan danne udgangspunkt for udvikling af undervisning til gymnasiet. Museer og deres samlinger kan være katalysatorer for undervisnings- og læringsrum.

Thorhauge, S., & Hejlskov Larsen, A. (2008). *Museumsgrundbogen: Kunsten at læse et museum* (1. udgave, 1. oplag. Århus: Systime.

Undervisningsbog for gymnasiet i museologi. Bogen giver et indblik i forståelsen af et museum som et lærings- og oplevelsesmiljø, der forvalter og fortolker samfundets historiske og kulturelle arv. Bogen præsenterer en række redskaber til at forstå, beskrive og reflektere over museernes formidlingsmetoder og historiske rolle.

Thorhauge, S., & Holt Olsen, D. (2012). Historieformidling, industrimuseet og intrface. *Noter / Historielærerforeningen for Gymnasiet Og HF*, 19-25.

Historieundervisning i en verden af medier-samarbejde mellem museer og gymnasier.

Thorhauge, S., & Puggaard, O. (2013). Intrface 2013: Status og perspektiver. *Danske Museer, årgang 26*, 24-27.

Beskrivelse af et udviklingsprojekt om undervisningsudvikling i partnerskab mellem museer og gymnasier.

Westergren, E. (2004). "Jag trodde det skulle bli tråkigt, men -": Kulturmiljøpedagogik och historiska tidsresor under 20 år. Kalmar Läns Museum: Kalmar Läns Hembygdsförbund.

En manual til kulturmiljøpedagogik og historiske tidsrejser, især om rollespil og historieundervisning.